

NORGES HØYESTERETT

Den 20. mars 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matheson, Sæther og Stenvik i

HR-2024-547-U, (sak nr. 24-039577STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Christian Norgaard)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Alvar Randa)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens nektelse av å fremme siktedes anke over tingrettens straffutmåling, jf. straffeprosessloven § 321 andre ledd.
- (2) A ble 25. oktober 2023 tiltalt for blant annet grovt bedrageri og tyveri.
- (3) Romerike og Glåmdal tingrett avsa 5. desember 2023 dom med slik domsslutning i punkt 1:

«A, født 00.00.1994, dømmes for overtredelse av

- straffeloven § 372, jf. § 371 bokstav a),
- straffeloven § 371 bokstav a)
- straffeloven § 321 (to tilfeller)
- straffeloven § 263
- straffeloven § 162 første punktum, jf. andre punktum
- vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 22 første ledd
- vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 24 første ledd

alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a og b til fengsel i 7 – syv – måneder.

A dømmes til å betale en bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.

Varetekt kommer til fradrag med 2 – to – dager straffeloven § 83.»

- (4) A anket straffutmålingen.
- (5) Eidsivating lagmannsrett avsa 16. februar 2024 beslutning der anken ble nektet fremmet.

- (6) A har anket beslutningen til Høyesterett. Det er anført at tingretten skulle ha gitt større reduksjon i straffen som følge av As lettere psykiske utviklingshemming. Tingrettens premisser er dessuten uklare med hensyn til hvor stor reduksjon tingretten egentlig mente å gi. I lys av dette har lagmannsretten ikke gitt en tilstrekkelig begrunnelse for hvorfor anken klart ikke kan føre frem.
- (7) *Påtalemyndigheten* har anført at det ikke er feil ved lagmannsrettens beslutning og påstått anken forkastet.
- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. I dette ligger blant annet at utvalget kan prøve om lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig, og om det ut fra retts- og bevissspørsmålene var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. for eksempel HR-2024-263-U avsnitt 8.
- (9) En beslutning om å nekte anken fremmet etter straffeprosessloven § 321 andre ledd skal være begrunnet, jf. fjerde ledd tredje punktum. Begrunnelsen skal vise at lagmannsretten har foretatt en reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken, jf. Rt-2008-1764 avsnitt 104–109. Det må fremgå at de feilene som er påberopt ved tingrettens avgjørelse, er oppfattet, og hvorfor det er klart at anken ikke vil føre frem, jf. for eksempel HR-2019-964-U avsnitt 11.
- (10) A er domfelt for flere forhold. Tingretten har ved straffutmålingen vurdert hva hver overtredelse isolert sett ville ha kvalifisert til, og konkludert med følgende:
- «Ut fra ovennevnte legger retten til grunn et samlet utgangspunkt på 11 måneder fengsel, som settes til 8 måneder fengsel, hensyntatt straffeloven § 79 a).»
- (11) Reduksjonen til 8 måneder fengsel og henvisningen til straffeloven § 79 a må forstås som en anvendelse av straffskjerpelsesprinsippet. Som det er påpekt i HR-2017-1282-A avsnitt 75, innebærer dette at «straffen i mange tilfeller [vil] bli vesentlig lavere enn om man skulle anvendt det såkalte kumulasjonsprinsippet».
- (12) Deretter har tingretten vurdert betydningen av at A er lettere psykisk utviklingshemmet:
- «A er tidligere vurdert å være lettere psykisk utviklingshemmet. Det vises her til dom fra Oslo tingrett av 6. desember 2017 og Borgarting lagmannsretts dom datert 19. oktober 2018. Ut fra tiltaltes fremtreden i retten er dette noe vanskelig å forstå, særlig sett i sammenheng med hvor beregnende og skarpsindig A har opptrådt ved bedrageriene og tyveriene i post I og III. Vurderingene av spørsmålet er imidlertid grundige, og de sakkyndiges vurderinger er vanskelig å tilbakevise. Som fremholdt av Oslo tingrett i dom av 5. juni 2020, må det antas at As lave evnenivå først og fremst gjør at han i liten grad evner å oversku virkningene og konsekvensene av handlingene sine. Dette medfører at bedrageri- og tyverihandlingene får et redusert straffverdige preg. Retten anser at nevnte forhold skal hensyntas – slik både aktor og forsvarer har argumentert for – og vurderer at dette må medføre at straffen reduseres fra elleve til syv måneder fengsel» (uthevet her).
- (13) Når tingretten forut for denne vurderingen hadde redusert straffen fra 11 til 8 måneder fengsel i tråd med straffskjerpelsesprinsippet, er ankeutvalget enig med forsvarer i at tingretten skulle tatt utgangspunkt i 8 og ikke 11 måneder da den vurderte betydningen av As lettere psykiske utviklingshemming.

- (14) Slik det nå står, er det uklart om tingretten har ment at As lettere psykiske utviklingshemming skal medføre en reduksjon i fengselsstraffen på 4 måneder eller 1 måned. Det er mulig at tingretten mener 1 måned er tilstrekkelig, men i så fall blir det stående uforklart hvorfor reduksjonen skal være mindre nå enn i dommene tingretten viste til i det siterte avsnittet, som også gjaldt A, og hvor det ble gitt en større reduksjon.
- (15) At tingretten tok feil utgangspunkt ble uttrykkelig anført i forsvarers støtteskriv til lagmannsretten. Det ble argumentert for at det riktige er å sette fengselsstraffen ned fra 8 måneder til 5 måneder.
- (16) Lagmannsretten har behandlet anførselen slik:
- «Lagmannsretten har ingen innvendinger til tingrettens vurdering av straffenivået for de enkelte postene og heller ikke tingrettens vurdering av at fengsel i åtte måneder i utgangspunkt er passende straff for de forholdene A er dømt for.
- Tingretten har videre tatt tilbørlig hensyn til at A er lettere psykisk utviklingshemmet. Lagmannsretten er enig med tingretten i at dette tilsier en reduksjon i straffen med en måned.
- Det er uansett ikke et åpenbart misforhold mellom de straffbare handlinger i saken her og den utmålte straffen, jf. straffeprosessloven § 344.»
- (17) Som nevnt ligger det i begrunnelseskravet at lagmannsretten må vise hvorfor anken klart ikke kan føre frem. Etter ankeutvalgets syn forklarer ikke lagmannsretten hvorfor 1 måneds reduksjon er tilstrekkelig. Ettersom tingrettens premisser her er uklare, slik det ble anført fra tiltalte, burde lagmannsretten ha forklart hvorfor det ikke var riktig med en større reduksjon. Ankeutvalget viser også til at lettere psykisk utviklingshemming ikke sjelden fører til vesentlig reduksjon i straffen, jf. HR-2016-287-A avsnitt 23 med videre henvisninger. Ankeutvalget legger til at det ville vært nærliggende å vurdere nedsettelse av straffen uten ankeforhandling i medhold av straffeprosessloven § 322 første ledd nr. 3.
- (18) Lagmannsrettens beslutning må av disse grunner oppheves. Høyesteretts ankeutvalg har med dette ikke tatt stilling til hva som er en passende straff for de aktuelle forholdene.
- (19) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

- (20) Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Knut Erik Sæther
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)